

Høringsnotat

om skattlegging av kollektive livrenter mv.

Forslag til endringer av Finansdepartementets skattelovforskrift

(FSFIN) § 5-41

1. INNLEDNING OG SAMMENDRAG

1.1 Innledning

Finansdepartementet foreslår i dette høringsnotatet endringer i Finansdepartementets skattelovforskrift (FSFIN) § 5-41 om livrenter. Forslaget er en oppfølging av de endringene i skattleggingen av kollektive livrenter i arbeidsforhold og skattefavoriserte individuelle pensjonsavtaler, som ble vedtatt i forbindelse med budsjettet for 2007. I forslaget presiseres det at utbetalinger fra kollektive livrenteavtaler, der arbeidsgiver ikke gis fradrag for innbetalingene etter skatteloven § 6-45 flg., bare skal skattlegges som alminnelig inntekt og ikke personinntekt. Det er imidlertid begrenset til kollektive livrenteavtaler som er inngått etter inntektsåret 2006. Departementet foreslår også bestemmelser som presiserer en tilsvarende skattlegging av utbetalinger fra individuelle livrenteavtaler som er tegnet som følge av at fradragsretten for innbetalinger til individuelle pensjonsavtaler etter skatteloven (IPA) og fortsettelsesforsikringer etter lov om foretakspensjon er opphevet.

1.2 Sammendrag

Fra og med inntektsåret 2007 er arbeidsgivers premieinnbetaling til kollektive livrenter skattepliktig for arbeidstaker i det inntektsåret premien blir betalt. Tidligere ble denne fordelen skattlagt først ved utbetaling av ytelsene etter forsikringsavtalen. Samtidig som beskatningen av innbetalinger er endret, er det også gjort endringer i skattlegging av utbetalingene. Endringene innebærer at utbetalinger fra kollektive livrenter som er opprettet i 2007 eller senere, skal skattlegges tilsvarende individuelle livrenter med begrenset skatteplikt, jf. skatteloven § 5-41 første ledd. Det er dermed bare den del av utbetalingen som overstiger innbetalt premie som er skattepliktig og bare som alminnelig inntekt. Beskatning av individuelle livrenter er nærmere regulert i FSFIN § 5-41, og det foreslås at forskriften tilpasses for utbetalinger fra kollektive livrenteavtaler som er inngått etter 31. desember 2006. I forslaget har departementet lagt til grunn at det bare bør foretas endringer der bestemmelsene om individuelle

livrenter av tekniske grunner ikke passer eller det er behov for særlige tilleggbestemmelser for kollektive livrenter.

Individuelle livrenteavtaler som er opprettet for å videreføre samme forsikringsdekning som i en IPA-avtale, faller i utgangspunktet ikke inn under de produktkravene som i dag gjelder for individuelle livrenter med begrenset skatteplikt. Det samme gjelder individuelle livrenteavtaler som inngås for å videreføre ytelser etter en fortsettelsesforsikring fra en pensjonsordning etter lov om foretakspensjon. Departementet foreslår en endring av bestemmelsen om virkeområde for FSFIN § 5-41 slik at det fremgår klart av forskriften at den også gjelder begge disse kategoriene livrenteavtaler.

De øvrige forslagene til endringer av FSFIN § 5-41 er av mer teknisk art.

1. BAKGRUNN OG GJELDENDE RETT

1.1 Bakgrunn

I St.meld. nr. 2. (2005-2006) ble det varslet at fordelene for arbeidstaker ved arbeidsgivers premiebetaling til en kollektiv livrente skulle skattlegges ved innbetaling og ikke ved utbetaling av ytelsene. Begrunnelsen for en slik endring var at skattefavorisering ved utsatt skattlegging av arbeidsgivers premiebetaling bør forbeholdes de pensjonsordningene der det gis fradrag for premien etter skatteloven § 6-45, jf. §§ 6-46 og 6-47. I arbeidsforhold er det i hovedsak lovregulerte ordninger det gis fradrag for etter disse reglene, og ordningene bygger i stor grad på prinsipper som blant annet skal oppfylle pensjonspolitiske målsettinger.

Det ble samtidig varslet at retten til fradrag for innbetalinger til individuelle pensjonsavtaler etter skatteloven (IPA) skulle oppheves med virkning fra og med 12. mai 2006. Det samme gjaldt fradragsrett for innbetalinger til fortsettelsesforsikringer etter lov om foretakspensjon § 4-9 og fortsatt pensjonssparing etter innskuddspensjonsloven § 6-5 første ledd.

I Ot.prp. nr. 1 (2006-2007) ble det fremmet forslag om endringer i skatteloven i overensstemmelse med det som ble varslet i St.meld. nr. 2. (2005-2006). Forslaget ble i det vesentlige vedtatt uendret i Stortinget.

Når det gjelder kollektive livrenter, ble det senere fremmet forslag i Ot.prp. nr. 1 (2007-2008) om at utbetaling fra kollektiv livrente som er opprettet fra og med inntektsåret 2007 ikke skal inngå i grunnlaget for personinntekt. I samme proposisjon ble også det foreslått presiseringer i bestemmelsene om skatteplikt for arbeidsgivers premieinnbetaling og om når premien skal tas til inntekt. Forslagene ble vedtatt uendret av Stortinget. Det er ikke fastsatt forskrift om beregning av skattepliktig inntekt for utbetalinger fra kollektive livrenteavtaler med begrenset skatteplikt.

I forbindelse med opphevelsen av fradrag retten for innbetalinger til IPA og fortsettelsesforsikringer etter lov om foretakspensjon § 4-9, er det fastsatt regler som gir forsikringstaker rett til å tegne en ny individuell livrente uten å gi nye helseopplysninger. Den nye avtalen skal gi mulighet til å opprettholde samme ytelser som i den tidligere avtalen. De nye livrenteavtalene faller imidlertid ikke uten videre inn under FSFIN § 5-41.

1.2 Gjeldende rett

Den fordelen arbeidstaker får ved arbeidsgivers premiebetaling til en kollektiv livrente er en skattepliktig lønnsytelse, jf. skatteloven § 5-12 sjette ledd. Det følger av skatteloven § 14-3 første ledd annet punktum at inntekten skal tidfestes i det inntektsåret premien betales. Bestemmelsene gjelder fra og med inntektsåret 2007 og gjelder uavhengig av når den kollektive livrenten er opprettet.

Som en konsekvens av å innføre skatteplikt på premien i det året den blir innbetalt, skal utbetalinger fra kollektive livrenter som er opprettet i januar 2007 eller senere beskattes på samme måte som individuelle livrenter med begrenset skatteplikt, jf. Ot.prp. nr. 1

(2006-2007). For individuelle livrenter er det bare utbetaling utover innbetalt premie som er skattepliktig, jf. bestemmelsene i skatteloven §§ 5-1 og 5-41 og FSFIN § 5-41.

Til og med inntektsåret 2006 ble utbetalinger fra kollektive livrenter i arbeidsforhold skattlagt fullt ut etter skatteloven § 5-1. Det var unntak fra den begrensede skatteplikten etter skatteloven § 5-41 første ledd for slike livrenter, jf. § 5-41 annet ledd. Dette unntaket ble opphevet høsten 2006 med virkning fra og med inntektsåret 2007, jf. Ot.prp. nr. 1 (2006-2007) og endringslov til skatteloven av 15. desember 2006 nr. 81. Opphevelsen innebærer at det ikke lenger sondres mellom kollektive og individuelle livrenter i skatteloven § 5-41. Samtidig som § 5-41 annet ledd ble opphevet ble det imidlertid vedtatt en overgangsregel, og etter denne skal utbetalinger fra kollektive livrenter som er etablert før inntektsåret 2007 fortsatt skattlegges etter skatteloven § 5-1. Resultatet er at det bare er utbetalinger fra kollektive livrenter i arbeidsforhold som er opprettet etter inntektsåret 2006 som beskattes med hjemmel i skatteloven § 5-41 første ledd. Departementet er gitt kompetanse til å fastsette forskrift om beregning av skattepliktig avkastning mv., jf. skatteloven § 5-41 første ledd siste punktum. Det vises i denne sammenheng til forslaget nedenfor.

Når det gjelder individuelle pensjonsavtaler etter skatteloven (IPA) og fortsettelsesforsikringer etter lov om foretakspensjon § 4-9, er fradragsbestemmelsen i sktl. § 6-47 første ledd bokstav c opphevet med virkning fra og med 12.mai 2006. For å begrense ulempene ved avviklingen av fradragsretten er det gitt overgangsbestemmelser i endringsforskrift av 2. februar 2007 nr. 126 til FSFIN § 6-47. Forskriften gir blant annet rettighetshaver rett til å inngå ny individuell livrenteavtale på tilsvarende vilkår og med rett til samme ytelser som i den eksisterende IPA-avtalen eller fortsettelsesforsikringen uten å gi nye helseopplysninger, jf. FSFIN §§ 6-47-32 og 6-47-41.

I forbindelse med innføringen av en ny skattefavisert individuell pensjonsordning er retten til å inngå ny avtale etter overgangsbestemmelsene om IPA i FSFIN § 6-47-32

lovregulert, jf. Ot.prp. nr. 50 (2007-2008) om lov om individuell pensjonsordning. Tilsvarende er ikke gjort når det gjelder adgangen til å videreføre forsikringsdekningen for fortsettelsesforsikringer etter overgangsbestemmelsene i FSFIN § 6-47-41. Denne følger derfor fortsatt av forskriften. Fristen for å inngå nye avtaler, både videreføring av ytelsene fra IPA og fortsettelsesforsikringer, er fastsatt til innen utgangen av juni 2009. FSFIN § 6-47 vil bli endret i overensstemmelse med den nye loven innen utgangen av 2008.

Utbetalinger fra de nye livrenteavtalene ut over innbetalt premie, skal bare være skattepliktig som alminnelig inntekt og ikke som personinntekt, det vil si at utbetalingene skal skattlegges som individuelle livrenter etter skatteloven § 5-41 og FSFIN § 5-41. Etter departementets vurdering må FSFIN tilpasses de nye avtalene. Kompetansen til å fastsette forskrift er lagt til departementet, jf. skatteloven § 5-41 annet ledd. Det vises til forslaget nedenfor.

2. VURDERINGER OG FORSLAG

2.1 Innledning

Hjemmelen for å skattlegge utbetalinger fra kollektive livrenter som er opprettet fra og med 2007 følger av skatteloven § 5-41 første ledd, det vil si at den følger av samme bestemmelse som utbetalinger fra individuelle livrenter med begrenset skatteplikt. Så lenge bestemmelsen om skatteplikt er den samme, og det forutsettes i Ot.prp. nr. 1 (2006-2007) at de kollektive livrente skal skattlegges tilsvarende individuelle livrenter, tilsier lovtekniske hensyn at FSFIN § 5-41 om individuelle livrenter utvides til også å omfatte kollektive livrenter. Det er etter departementets vurdering mest hensiktsmessig med felles bestemmelser for livrenter med begrenset skatteplikt så langt det passer. Det foreslås derfor bare endringer i forskriften der det er behov for særlige bestemmelser om kollektive livrenter.

Når det gjelder individuelle livrenter er forslaget, med unntak av utvidelsen av virkeområdet for avtaler med hjemmel i lov om individuell pensjonsordning § 5-3 og FSFIN § 6-47-41, av teknisk art.

Vurderingene nedenfor følger i hovedsak rekkefølgen av bestemmelsene i FSFIN § 5-41.

2.2 Virkeområdet

Kollektive livrenter faller inn under ordlyden i bestemmelsen om virkeområdet i § 5-41-1 første ledd. Etter departementets syn er det likevel hensiktsmessig å endre bestemmelsen slik at det fremgår klart at forskriften regulerer utbetalinger fra kollektive livrenter som er opprettet fra og med januar 2007. Det vises til forslag til endring av ordlyden i § 5-41-1 første ledd.

Individuelle livrenteavtaler etter lov om individuell pensjonsordning § 5-3 og etter overgangsbestemmelsene i FSFIN §§ 6-47-41, er avtaler som følger de vilkårene som gjelder for IPA-avtaler og fortsettelsesforsikringer. Gjeldende § 5-41 har en rekke produktkrav og krav til løpetid for individuelle livrenter som ikke nødvendigvis vil være i overensstemmelse med disse nye livrenteavtalene. Det er derfor behov for å presisere at utbetalinger fra de nye livrenteavtalene skal skattlegges etter § 5-41 selv om avtalevilkårene følger av andre regler. Den enkleste tekniske løsningen er å utvide virkeområdet i § 5-41-1. Det vises til forslag til § 5-41-1 nytt annet ledd.

2.3 Definisjoner

Selv om det foreslås ett nytt annet punktum i § 5-41-1, er det etter departementets syn behov for en definisjon av kollektive livrenter i § 5-41-2. Det foreslås at definisjonen er den samme som følger av forsikringsavtaleloven § 10-2, og at det henvises til denne loven. Tilsvarende teknikk er benyttet for individuelle livrenter i § 5-41-2 bokstav a. Det vises til forslag til § 5-41-2 ny bokstav n.

I § 5-41-2 bokstav k er innbetalt premie til en individuell livrente definert som beløp som er betalt for forsikringen. Premie inkluderer her kostnader. Begrepet premie bør ha samme innhold for individuelle og kollektive livrenter. Det er imidlertid særlige problemstillinger knyttet til fordeling av kostnader på individnivå for kollektive livrenter som ikke gjelder for de individuelle. Det vises til avsnitt 3.4 for en nærmere vurdering av dette spørsmålet.

Det er ikke nødvendig med en definisjon i § 5-41-2 av avtaler som er nevnt i § 5-41-1 annet ledd så lenge det vises til at bestemmelsene bare gjelder så langt de passer for disse avtalene.

2.4 Utbetaling av ytelser

Ved utbetaling av sparedelen fra en individuell livrente beregnes skattepliktig inntekt etter § 5-41-3. Denne utgjør differansen mellom utbetaling og innbetalt premie, det vil si avkastningen. For individuelle livrenter regnes omkostninger som en del av innbetalt premie. Den skattepliktige inntekten for tradisjonelle livrenter blir dermed lavere enn den ville ha blitt om bare avkastning av inntestående midler ble lagt til grunn, uten at det har betydningen for ytelsen som utbetales. For individuelle livrenter uten garantert avkastning skal skattepliktig inntekt beregnes på samme måte, og det gis fradrag for tap når differansen blir negativ, jf. § 5-41-3 første ledd siste punktum (jf. skatteloven § 6-47 annet ledd).

Spørsmålet om omkostninger skal anses som en del av innbetalt premie for kollektive livrenter etter § 5-41, må etter departementets syn først og fremst sees i sammenheng med om arbeidsgivers kostnader inngår i den skattepliktige fordelen etter skatteloven § 5-12 sjette ledd. Etter skatteloven § 5-12 sjette ledd skal arbeidsgivers premieinnbetaling, herunder kostnader, tas til inntekt hos arbeidstaker. Det er imidlertid bare kostnader knyttet til den enkelte arbeidstakers premie som inngår i den skattepliktige inntekten. Kostnader som for eksempel gjelder ytelser under utbetaling faller utenfor de kostnadene som skal fordeles på arbeidstakerne. Departementet antar at fordelingen av den skattepliktige andelen av kostnadene bør fordeles ved utgangen

av inntektsåret, og legger til grunn at forsikringsselskapet i samarbeid med arbeidsgiver finner frem til den skattepliktige fordel for hver arbeidstaker.

I forslaget presiseres det hva innbetalt premie utgjør for kollektive livrenter der det er behov for det. I det videre legges det til grunn at skattepliktig premie etter skatteloven § 5-12 sjette ledd er sammenfallende med premie i § 5-41-2.

Gitt at avtalen bare gir rett til utbetalinger etter § 5-41-3, reiser det ikke særlige spørsmål knyttet til hvordan den skattepliktige inntekten bør beregnes. Den blir lik differansen mellom ytelsen som utbetales og innbetalt premie. Av pedagogiske grunner kan være behov for å presisere at det er fordelene ved arbeidsgivers premieinnbetaling etter skatteloven § 5-12 sjette ledd som er innbetalt premie.

Det årlige fradragsbeløpet etter § 5-41-2 annet ledd fremkommer ved at summen av alle innbetalte premier divideres med det antall år livrenten løper. Departementet ber om høringsinstansenes merknader om beregning av fradragsbeløpet der det følger av den kollektive avtalen at ytelsene for eksempel skal høyere eller lavere over en viss periode.

Ytelser til etterlatte bør behandles som for individuelle livrenter, jf. §§ 5-41-4 og 5-41-5. Departementet antar imidlertid at det ikke er aktuelt at § 5-41-4 første ledd annet punktum skal gjøres gjeldende for ytelse til etterlatt ektefelle mv. fra en kollektiv livrente.

Når det gjelder uførere, skal 20 prosent av terminbeløpet fra individuelle livrenter regnes som inntekt, jf. § 5-41-6. Det foreslås at uførere fra en kollektiv livrente beskattes tilsvarende.

Det følger av § 5-41-9 første ledd at innbetalt premie og avkastning skal utbetales med like store årlige beløp. Departementet ber om høringsinstansenes merknader om

hvordan de årlige utbetalingene bør beregnes der det følger av en kollektiv avtale med garanterte utbetalinger at de årlige utbetalingene skal ha periodevis forskjeller.

2.5 Generelt

Det foreslås at henvisningene til definisjonene i § 5-41-2 fjernes der den er uten betydning for innholdet i den bestemmelsen den er tatt inn i. Som et eksempel vises det til § 5-41-3. Her har henvisningen til § 5-41-2 bokstavene a-d en avgrensning som er nødvendig, mens henvisningen til § 5-41-2 bokstav k om innbetalt premie er uten betydning. Innbetalt premie skal ha samme innhold i alle bestemmelsene i forskriften.

Videre foreslår departementet at § 5-41-10 oppheves. Det er unødvendig å ha en bestemmelse som sier at skattelovens hovedregel om skattlegging av livrenter etter skatteloven § 5-1 gjelder når vilkårene for begrenset skatteplikt etter § 5-41 ikke er oppfylt.

2.1 Ikrafttredelse

Den materielle løsningen er i tråd med det som fremgår av forarbeidene til de vedtatte lovendringene som ligger til grunn for forslaget. Departementet foreslår at forskriftsendringene gjøres gjeldende fra og med inntektsåret 2008.

3. FORSLAG TIL ENDRING AV FSFIN § 5-41

I forskrift av 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 gjøres følgende endringer:

I

§ 5-41-1 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder kollektiv livrente som er tegnet etter 31. desember 2006.

§ 5-41-1 nytt annet ledd skal lyde:

Bestemmelsene i denne forskrift gjelder også livrenter som er tegnet etter lov om individuell pensjonsordning § 5-3 og etter overgangsbestemmelsene i denne forskrift § 6-47-41 så langt de passer.

§ 5-41-2 bokstav a nytt åttende punktum skal lyde:

Annet til og med syvende punktum gjelder ikke for livrenter som nevnt i § 5-41 annet ledd.

§ 5-41-2 ny bokstav n skal lyde:

n. Kollektiv livrente: Forsikring i arbeidsforhold som omfatter flere personer i en nærmere angitt gruppe, og eventuelt ektefelle, barn eller lignende, jf. forsikringsavtaleloven § 10-2.

§ 5-41-3 første ledd skal lyde:

Livrente som nevnt i §§ 5-41-1 annet ledd og 5-41-2 bokstavene a – d, som overstiger innbetalt premie, er skattepliktig inntekt. Det samme gjelder utbetaling fra en kollektiv livrente som overstiger fordelen ved arbeidsgivers premiebetaling etter skatteloven § 5-12 sjette ledd. Dekning av opptjening av rettigheter for medlemmet under premiefritak i en kollektiv livrente likestilles her med arbeidsgivers premieinnbetaling. Inntekten settes til differansen mellom årets ytelser og et årlig fradrag beløp beregnet etter annet ledd. Det gis fradrag for tap når differansen som nevnt i fjerde punktum er negativ.

§ 5-41-3 annet ledd nytt femte punktum skal lyde:

Bestemmelsene i første til fjerde punktum gjelder også kollektiv livrente.

§ 5-41-3 tredje ledd annet punktum skal lyde:

Summen av delpremiene kan ikke overstige den samlede innbetalte premien.

§ 5-41-4 annet ledd bokstav a skal lyde:

a. ektefellerente, tilknyttet livrente uten tilbakebetaling, livrente med garanti og kollektiv livrente.

§ 5-41-9 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Innbetalt premie og avkastning skal utbetales med like store årlige beløp.

§ 5-41-10 oppheves. § 5-41-11 blir § 5-41-10.

II

Endringene under I settes i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2008.